Bir eski kitabı Karıştırırken

3 üncü Selimin sefiri Napolyon'u görmeğe nasıl gitti?

Hulâsa eden : Salâhaddin Güngör

Eski bir kitab elime geçti: Sefaretnamei Fransa - Eseri Vahit Efendi. Padişah Üçüncü Selim tarafından Fransız İmparatoru Napolyon Bonapart nezdine fevkalâde memuriyetle gönderilen Nişancı Vahid Efendinin seyahatine ve sefaretine aid notlar..

Alman - Rus harbi vesilesile Napolyon adının gazetelerde sık sık yer bulmasından cesaret aldığım için mi, yoksa bundan 133 sene evvel kâh at sırtında, kâh menzil arabalarında Sofya, Peşte ve Viyana üzerinden Parise kadar uzayan bir seyahatin intıbalarını nakletmeğe değer bulduğumdan mı bilmem, kitabı elimden bir türlü bırakamadım. Vahid Efendinin bu seyahati yaptığı devir malûm: Napolyon, bütün Avrupa karasına hâkim olmak üzere...

Ötedenberi Fransız politikası güden zamane padişahının İmparatoru mesfûr ile yalnız içtikleri su ayrı gidiyor. Bu sıkıfıkı dostluğun muhtelif sebebleri var. En başta gelen sebeb şu:

«Prusya devletile müttefikan Françalu aleyhine hareket eden Moskoflunun memaliki mahrusaya karşı suikasdi rûnüma» olması!.. Şu hale göre, düşman tek ve müşterek: Moskoflu! Fakat Rusya üzerine asker «İmali» için Françalu ile ittifak akdi hem haternâk, hem de akıbeti vahim bir iş! Bununla beraber «hasbelvakit» devleti aliyyenin İmparator Napolyon nezdine bir elçi göndermesi de lâzım! İfade tarzından anlaşıldığına göre, Vahid Efendiyi, «alelâcele» İstanbuldan kalkıp gitmeğe mecbur ediyorlar. Nişancı rütbesile dilsir edilen Vahid Efendi Milâdın 1806 senesi birincikânununun 17 nci pazartesi güün, Fransız elçisi General Sebastiani tarafından mihmandarlığına tayin edilen Pravd isminde bir Fransızı yanına alarak yola revan oluyor. Çekmecei sagir (Küçükçekmece), Silivri, Çorlu, Babayiatik (Babaeski) ve nihayet ilk büyük konak yeri olarak Edirne!.

Vahid Efendi için burada bir kaç gün âram etmek zarurî... Çünkü Napolyona gönderilecek hediyeler hazır değil. Namei hümayun da henüz gelmemiş.

Derken arkadan tatarlar koşturup ikinci emri yetiştiriyorlar:

— Hedayayi hümayun ancak Ruscuk veya Vidinde hazırlanabilecek! Hiç durmayıp seyahatlerine devam etsinler!

Vahid Efendi, bu emri alınca, Edirnede daha fazla kalamıyor ve yollarda at değiştire değiştire, Vidine ulaşıyor. Fakat Vidinden sonraki seyahat gitgide güçleşmektedir. Yol yok, iz yok.

Osmanlı hükûmetinin fevkalâde murahhası adeta düşe kalka; aceleden etrafını görmeğe vakit bulamıyarak; Tamişvara kadar geliyor. Tamişvar o tarihlerde Macaristanda Banat eyaletinin merkezi... Vahid Efendi, Kanunî Süleyman gününde; ay yıldızlı bayrağın dalgalandığı bu eski Osmanlı kalesini, hasreti çekilen bir sevgiliden bahseder gibi uzun uzun anlattıktan sonra, Peşte şehrinin tarifine geçiyor ve devleti aliyyenin bu «mağsub» beldesi hakkında da içini çeke çeke hayli malûmat veriyor.

Vahid Efendi artık Beç şehrindedir. Beç, yani Viyana!..

Burada, 30 bin kitabı ihtiva eden büyük kütübhane ile Viyananın meşhur teşrihhanesi, Osmanlı sefirinin bilhassa dikkatini çekiyor. Hele teşrihhanede gördüğü mulâjlarla kavanozlar içindeki cenin parçaları Vahid Efendiyi hayretten hayrete düşürüyor:

«Üzerleri camlı sandukalar içinde betıbkıhî insan sureti misillû balmumundan rîhte suretler vazedip ol sûretler üstünde, ilel ve emrazı muhtelifeyi yegân yegân, keşif ve iyan ve azaları dahi başka başka tasvir ve beyan ve cemii urûk ve âsabı renk ve levni ile tasrih ve hamil ve veled ve velâdet ahvali gibi sair şeyler hakayik ve dekayiki ile tersim olunmuş ve bir hamil müddetine kadar rahmi maderde ânen feânen ne sûret kesbettiğini bilmek ve etibba ve cerrahine bildirmek için, beş günlük, bir aylık, beş haftalık deyu yaftalarla mean hakikî sıkıtları iki başlı bir vücud ve bir vücudde iki ve üç başlı ve üç dört kollu küçük şişeleri teşrihhaneye celb ve cem' ve saf ve keskin ruhlar ile memlû billûr surahi ve kâseler içinde hıfz ve raflara dizilmiş olmakla....»

Vahid Efendinin takdirini celbeden şeylerden biri de şehrin varoşları kenarında gözüne ilişen bir çırpıda yapılmış muntazam yollar... Sonra bu yolların daima süpürülüp sulanması...

En az yirmi bin nüfusun yortu ve pazar günleri, ormanlarda gezip dolaşmasını, peri masalı gibi ballandıra ballandıra anlatan Osmanlı sefiri, «hamam manasını mutazammin, Baden nam kariyedeki kaplıcalara» sözü getiriyor:

«Mevsimi baharda, Beç ahalisinden bu kariyeye hicret eden erbabı zevk, gelüp ikametle icrayi âyin ve âdet eylerler.»

Viyananın hamamları, Vahid Efendinin iddiasına göre, o devirde bayağı tahta ve taş döşeli ahşab odalardan ibaretmiş. Her odada bir fıçı bulunurmuş. Suyunu kovalarla dışarıdan getirtirlermiş. Hamam yapmak niyetile gelenlerin bu fıçılara ördek gibi dalıp çıkmaları Vahid Efendinin hem keyfini kaçırmış, hem de garibine gitmiş. Hele fıçılarda musluk olmaması yüzünden ne kadar üzüldüğünü şu satırlardan anlamak kabildir:

«Fakir Beçte olan mahud hamamlardan behasbel'iktıza bir musluklu fıçı mahalli haber alıncıya kadar teyemmümle evkatgüzar oldum. İki gün iki gece zarfında çekilen azab havsalai tariften bîrundur.»

1286 da basılan Vahid Efendi Sefaretnamesinin kapağı

Vahid Efendi, «Françe» İmparatoruna mülâki olmak için Viyanaya geldiği halde henüz imparatorun yüzünü gördüğü yok. Kendinden bir gün evvel gene ayni maksadla Viyanaya gelen Acem Şahının sefiri Mirza Mehmed Rıza şerefine Viyanadaki Fransız elçisi büyük bir ziyafet veriyor. Vahid Efendi bu ziyafete davet edilip edilmediğini söylemiyor, fakat ertesi akşam kendi şerefine verilen ziyafette Acem sefirinin hazır bulunduğunu kaydetmeği unutmuyor..

Yemekleri, Fransız sefarethanesinin gönderdiği malzeme ile Vahid Efendinin hususî aşçıları pişiriyorlar.

Sofrada Acem sefiri, Türk aşçılarının yaptığı helvayı pek beğeniyor:

— Aman ne yahşi olmuş.. diye kaşık atarken Vahid Efendi, -o zamanlar Osmanlı hükûmetile İranın arası açık ya- sefire manalı bir mukabelede bulunmak için hemen helva tabağını önüne sürerek:

— Buyrun.. diyor, bizim gaziler helvası pek meşhurdur!

Acem sefiri, şaşalıyor ve «Kerem ediniz...» den başka diyecek söz bulamıyor.

Bundan sonra Vahid Efendiyi Lehistanın bir şehri dilârasında dolaşırken görüyoruz: Krakovi.

Lehlilerin o tarihte «saltanatı seniyeye hürmet ve riayeti derecei kemalde..» «Rical ve nisvan, kibar ve sıbyan..» güruh güruh Osmanlı heyetinin ziyaretine geliyorlar:

— Çok zamandır Osmanlı hasretkeşi idik. Burayı teşrifinizden memnun ve mesrur olduk. Ah, ne olur, üç beş gün ikamet edip doya doya sizi görmek şerefine nail olsak... yollu gönül alıcı sözler söylüyorlar.'

Vahid Efendi, iki gün kadar bunların hatırı için Krakovide kalıyor ve tekrar uzun, zahmetli bir yolculuğa katlanarak çamurlara bata çıka Varşovaya varıyor.

Sefirin ilk işi, Lehistan merkezine geldiğini, Fransız Hariciye Nazırı meşhur Talleyrand'a haber vermek oluyor. Fakat Talleyrand, yalnız adamlarından birkaç kişiyi göndermekle iktifa ederek sefaret heyetinin yiyeceğe, içeceğe dair olan ihtiyaclarını sordurmak zahmetine katlanmıyor. Vahid Efendi, bu kayıdsızlığa dehşetli içerliyorsa da ses çıkarmıyor ve ancak Varşovaya muvasalatının üçüncü günü Fransız Hariciye Nazırile görüşmeğe muvaffak olabili - yor.

Osmanlı sefiri, Talleyrand'la yaptığı mülâkatın intıbalarını şöyle anlatmaktadır: (Sonu yarın)

Salâhaddin GÜNGÖR

ADLİYEDE

Eyüb cinayetinin muhakemesi

Eyübsultanda komşusu Kudsi ismindeki genci bir tavuk meselesinden dolayı bıçakla öldürmekten suçlu fabrika işçisi Veli Değerle onun kanlı bıçağını saklamaktan ;suçlu fabrika işçisi Mehmed Bekler aleyhlerindeki dava meşhud suç kanununa göre dün İstanbul Birinci Ağırceza mahkemesine verilmiştir.

Derhal başlayan muhakemede, suçlular evvelce yazdığımız ifadelerini aşağı yukarı tekrarlamışlardır. Şahidler dinlenilmiştir. Bir kaç şahid hazır bulunmadığından, Muhakemenin cuma günü akşamı devamı kararlaştırılmıştır.

Adliye Vekilinin tetkikleri

Adliye Vekili Hasan Safiyüddin Memencioğlu; dün sabah Kadıköy adliyesinde tetkikler yapmıştır. Muhakemeler dinlemiş, icra işleri etrafında malûmat alarak, memurların ve iş sahiblerinin vaziyetlerile yakından meşgul olmuştur

Bundan sonra Üsküdara gidip, ora adliyesinde tetkiklerde bulunmuştur Muhtelif davalara aid muhakeme safhalarını takib etmiştir. Ayni zamanda Üsküdar cezaevini, koğuşları, atölyeleri gezmiştir. Dokuma, çorab tezgâhlarında çalışanları, çalışma halinde görmüştür. Yeni kurulan paviyona da uğramıştır.

Doğru değil mi?

17 senelik bir muallimin acıklı hali

Geçen gün matbaamıza yanında bir küçük yavru ile yaşlıca bir zat geldi. Bu adam; 1923 senesinde muallimlik mesleğine intisab ederek - pek küçük bir fasıla istisna edilecek olursa - on yedi senedenberi köy mekteblerinde öğretmenlikte bulunmuş, çalışkanlığı, iyi ahlâkı ve yetiştirdiği müstaid talebelerle daima âmirlerinin takdirlerini kazanmıştır. Son olarak İstanbula bağlı Rami nahiyesinin İmrahor köyünde vazife görmektedir. Biçarenin derdi şudur: On yedi senelik hayatını vatan yavrularının tahsil ve terbiyesine hasretmesine rağmen hâlâ vekil olarak çalıştırılmakta, tatil aylarında maaş alamamakta, beş çocuğile bir zevcesinden bir de kendisinden mürekkeb yedi kişilik ailesini geçindirememek yüzünden sonsuz sıkıntılar çekmektedir. Asil yapılamamasına sebeb bir formalite noksanlığıdır. 33 sene evvel okuduğu mektebin diplomasını gösterememesi bugün maruz kaldığı ıstırab ve felâketin yegâne âmilidir.

Halbuki on yedi yıldır hiç şüphesiz muvaffakiyeti görüldüğü için meslekte kalmasına müsaade edilen bu vatandaşın hali müemmen olmadığı gibi istikbali de karanlıktır. Malûm olduğu üzere ücretli memurların tekaüdiyesi yoktur. Yarın ihtiyarlayıp işten çıkarıldığı vakit çoluk çocuğu ve onların annelerile kendisi ne olacaktır?

Belki Mehmed Kâmil Ünal ile birlikte daha bir çok formalite kurbanları vardır. Bunların hepsi için kanunî bir yol bulup şimdiye kadar gösterdikleri fedakârlıkların mükâfatı olarak biçareleri ailelerile birlikte mahv ve perişan olmalarına meydan vermemeliyiz, diyoruz,

Doğru değil mi?

İKTISAD

Sebze tohumlarında da ihtikâr!

Fiat Murakabe bürosu, sebze tohumlarında ihtikâr yapıldığı hakkında müstahsil tarafından vaki olan şikâyetleri ehemmiyetle tetkik etmektedir. Dün de Balıkpazarında Lonca sokağında to - humcu Hıristo evvelce 60 - 70 kuruşa ve harbden sonra 180 kuruşa satılan sebze tohumlarını 230 kuruşa satarken yakalanmış ve müddeiumumiliğe veril - miştir.

Haylayf müessesesi adliyeye verildi

Fiat Murakabe bürosu şehirde muhtelif şubeleri olan Haylayf müessesesinin şeker ve sair malzeme fiatlarında bir değişiklik yokken mütemadiyen şekerleme ve sairenin fiatlarını yükselttiğini görmüş ve bir cürmü meşhud yapılarak adliyeye verilmiştir.

Naftalin

Ticaret Ofisi 10.000 kilo naftalini tamamen devir almıştır. İstanbul naftalin ihtiyacı için Mıntaka Ticaret Müdürlüğü bir liste yapmaktadır. Bu liste üzerinden Ticaret Müdürlüğü emrine Ofisce naftalin verilecek ve bu naftalin piyasaya çıkacaktır.

Beş bin ton şeker geliyor

Ticaret Ofisi tarafından getirtilen ve İskenderun limanına çıkartılan 5000 ton şeker Türkiye Şeker Fabrikaları şirketi tarafından satın alınmıştır. Bu şekerlerin mühim bir kısmı kesme şekerdir. Şekerler Mısır ve daha ziyade Cava malıdır ve iyi cinstir.

Şeker şirketi İskenderunda Ofisten şekerleri devir almağa başlamıştır. Yakında şehrimize kesme şeker getirile - cektir.

Şeker fabrikalarımız ağustos ayında sırasile faaliyete başlayacaklardır. Bu seneki pancar rekoltesinin çok iyi olduğu görülmektedir.

Koyun etinden nark kaldırılacak mı?

Kasablar Cemiyeti koyun eti narkının muvakkaten ve 20 gün için kaldırılmasını teklif etmiş ve et fiatlarının mevsim müddetince bu fiattan yukarı çıkmıyacağına dair teminat vermiştir. Bu hususta yarın kat'î emir verile - cektir.

Şehir ve Memleket Haberleri

Ecnebilerin ikamet tezkereleri

Bunların değiştirilme tarihleri tespit edildi

Emniyet dördüncü şube müdürlüğü, müddetleri ağustos ve eylûl aylarında bitecek olan ecnebilerin ikamet tezkerelerinin değiştirilmesi için müracaat tarihlerini tespit etmiştir.

Yabancılar, eski ikamet tezkerelerile beraber muteber tabiiyet vesikaları veya müddeti uzatılmış pasaportları, dört aded vesika fotografı ve ikamet tezkereleri bedeli ile birlikte müracaat ederek bunları alâkadar memura bırakacaklar ve mukabilinde müracaat tarihini bildiren bir numara alacaklardır.

Müddetleri ağustosta biten ikamet tezkerelerinin değiştirilme günleri şöyle tespit edilmiştir:

Ağustosun birinci günü birden on bine kadar tek, ikinci günü birden on bine kadar çift numaralar, dört ağustosta 10001 den 20000 e kadar tek ve ertesi günü bunun çift numaraları, ağustosun 6 ve 7 nci günleri 20001 den 30000 e kadar tek ve çift numaralar. Ağustosun sekizinci ve dokuzuncu günleri de 30001 den yukarı tek ve çift numaralar. Ağustosun 11 ve 12 nci günleri de bu müddet zarfında gelmeyenlere verilmiştir.

Eylûl ayında müddetleri biten ikamet tezkereleri için de ağustosun yirmisinden itibaren her gün 3000 er numara olmak üzere ve teklerden başlanarak bir gün tek, ertesi gün çift numaraların müracaatlerine bakılacaktır.

Değiştirme müddeti bu suretle eylûl ayının 25 ine kadar devam edecektir. 25 eylûl tarihinden sonra on beş günü geçirenler mahkemeye verilecektir.

MÜTEFERRİK

Refik Saydam caddesi

Vali ve Belediye reisi Lûtfi Kırdar, asfalta tahvil edilecek olan Tozkopa - ran caddesinin isminin değiştirilmesini kararlaştırmıştır. Bu caddeye (Refik Saydam caddesi) ismi verilecektir. Buna aid teklif, Şehir Meclisi toplandığı zaman, yapılacaktır. Diğer taraftan yapılan tetkiklerden Emirgânın asıl adının (Emirgün) olduğu anlaşılmıştır. Emirgâna da bu adın verilmesi teklif edilecektir.

Tıb Fakültesi dekanı müessif bir kaza geçirdi

Kıymetli operatörlerimizden Tıb Fakültesi dekanı profesör doktor Kemal Atay teessürle haber aldığımıza göre bir otomobil kazası neticesinde kolundan sakatlanmıştır.

Dostlarını, arkadaşlarını, talebesini ve hastalarını son derece müteessir eden bu kazadan dolayı muhterem profesöre geçmiş olsun derken, kendisine acele şifalar dileriz.

Radyo idaresi bir müsabaka açacak

Radyo idaresi yerli san'atkârlar arasında, kabiliyetli olanları seçmek ve yeni beliren istidadları teşvik etmek için bir beste müsabakası açmağa karar vermiştir.

Müsabakada birinci, ikinci ve üçüncülüğü kazanacak besteyi yapanlara mükâfatlar verilecek ve bu besteler, radyo programlarına konularak çalınacaktır.

Müsabakaya her isteyen girebilecektir.

Millî Piyango İstanbulda çekilecek

Piyangonun geçen ay 86,921,25 lira satış hasılatına mukabil bu ay zarfındaki hasılatı 147,743 lira olmuştur.

Piyango hasılatı bu şekilde her gün biraz daha tezayüd etmektedir.

Millî Piyango idaresi İstanbul halkımızın bu suretle piyangoya karşı gösterdiği alâka ve rağbeti göz önünde tutarak yeni yedinci tertib plânının birinci çekilişini 7 ağustosta herkesin bu çekilişi kolaylıkla takib edebilmesi için İstanbulda Taksim meydanında yap - mağa karar vermiştir.

Teneke mahalleler

Avrupa tren güzergâhındaki mahalleler istimlâk edilerek yeşil saha haline getirilecek

Teneke mahallelerin bugünkü görünüşü

Avrupa tren güzergâhında bulunan teneke mahallelerin Belediye tarafından istimlâk edileceğini yazmıştık. Belediye İmar Müdürlüğü bu kararın tatbikı için hazırlıklara başlamıştır.

İstimlâk edilecek yerler Ahırkapı ile demiryolu arasında bulunan teneke evler ve arsalardır. Buradaki arsaların Emlâki Milliyeye aid olduğu anlaşıldığından iki idare arasında temaslara başlanmıştır. Bu işe sarfedilmek üzere Belediye bütçesinden 20 bin liralık tahsisat ayrılmıştır. Vali ve Belediye reisi Lûtfi Kırdar mahallenin bulunduğu yerde bir yeşil saha yapılması için alâkadarlara emir vermiştir. Yeşil sahanın plânı mimar Prost tarafından hazırlanmağa başlanmıştır. O zamana kadar mahallede bulunan teneke evler tespit edilecek ve istimlâk muamelesi ikmal olunacaktır.

Türk musikisi

Konservatuar Müdürlüğü halk için konser tertib ediyor

Konservatuar müdürlüğü, tarihî Türk musikisini halka dinletmek için bir seri konser verilmesini kararlaştırmıştı. Bu hususta hazırlık yapmak üzere dün belediye reis muavini Lûtfi Aksoyun riyasetinde bir toplantı yapılmıştır. Toplantıda Konservatuar Müdürü Yusuf Ziya da bulunmuştur. İlk konser, eylûlün birinci haftasında verilecektir. Bu gün tarihî Türk musikisinin en parlak yıldızlarından Hamamîzade İsmail Dedeye ithaf edilecek ve Dedenin en güzel eserleri çalınacaktır.

Konser üç kısımdan mürekkeb olacaktır. Birinci kısım klâsik Türk musikisini, ikinci kısım: Yarım asır evvelki şarkıları, üçüncü kısmı da halk şarkılarını ihtiva edecektir.. Belediye, Dedenin elde mevcud resimlerinden istifade ederek bir büstünü yaptıracaktır.

Konservatuar müdürlüğü verilecek konserler için hazırlıklara başlamıştır. Konserler 15 kişilik bir heyet tarafından verilecek ve tamamile eski Türk sazları kullanılacaktır. Bundan sonra sıra ile tanınmış musikişinaslarımızdan Ab - dülkadir Merakî, Itrî, Zekâi Dede, Sadullah Ağa namına konser tertib olunacaktır. Kış mevsimince devam edecek olan konserler Fransız Tiyatrosunda verilecektir. Herkesin istifade edebilmesi için fiatlar, asgarî derecede olacaktır.

Fiatı denk getirmek için...

Hastalara verilecek francala karnelerinin şekli değiştirilmiş ve yeni şekle göre bastırılmağa başlanmıştır. Karneler yarın tevzi edilecektir. Ticaret Vekâleti, şimdilik francala ununun arttırılamıyacağını, hasta miktarı fazla - laştığı takdirde ileride vaziyetin icablara göre halledileceğini bildirmiştir. Hastalara her gün 250 şer gram francala verileceğinden fiatların denk gelebilmesi için francalanın 21 den 22 kuruşa çıkarılması münasib görülmüş, buna aid tezkere daimî encümene yazılmıştır.

Karadenizde gündüz seferleri

Münakalât Vekâleti, Karadeniz se - ferlerinin gündüzleri yapılması hak - kındaki tetkiklerini ikmal etmiş ve bu hususta bir program hazırlanmasını Denizyollarına bildirmiştir. Bundan sonraki postalarda Karadenize sefer yapacak vapurlar geceleri limanlarda geçireceklerdir.

Halic vapurları

Bugünden itibaren Denizyolları tarafından işletilecek

Halic idaresi dün akşamdan itibaren Denizyolları idaresine geçmiştir. Halic vapurları bugün sabahtan itibaren Denizyolları tarafından işletilecektir. Halic şirketinin feshinden sonra Belediye muvakkat bir idare kurmuştu. Gerek mefsuh şirketin ve gerekse muvakkat idarenin hesablarının tasfiyesi ve devir muamelesi bir kaç güne kadar tamamlanacaktır. Bu işlerle uğraşmak üzere bir komisyon teşekkül etmiştir. Bu komisyona Belediyeden reis muavini Lûtfi Aksoy, daimî encümen azasından Avni Yağız, Belediye müvazene müdürü Necati memur edilmişlerdir. Büyük Millet Meclisince kabul edilen yeni kanun, Belediyenin mefsuh şirketten alacağı olan 128 bin lira için vazettiği haciz muamelelerini fekketmiş, Halic idaresini Denizyollarına borçsuz olarak teslim etmiştir.

Belediye bu alacağını şirketin tasfiye masasından taleb edecektir.

İki kişiyi yaralayan zorba bir adam

Beykozda Önçeşme sokağında 38 numarada oturan Salih, bahçesinde çalışırken gene ayni semtte Temel sokağında oturan 45 yaşlarında Hatice, Salihin bahçesinden kestirme olarak geçmek suretile evine gitmek istemiştir.

Bunu gören Salih koşarak Haticenin yanına gemiş ve bahçesinin yol olmadığını söylemiş ve bu yüzden kavgaya başlamıştır. Salih bir aralık eline geçir - diği bir taşla kadını başından yaralamıştır. Bu sırada Haticenin feryadını işiten oğlu 26 yaşında Hasan, Salihe bu yaptığı hareketin sebebini sormuştur. Salih bu sefer Hasanın üzerine de saldırmış ve aralarında başlayan kavga esnasında da Salih eline yerdeki kazmayı alarak Hasanı da başından yaralamıştır.

Hâdise yerine gelenler ağırca yaralı olan Hasanın ve annesi Haticenin Nümune hastanesine naklini temin etmişlerdir. Salih yakalanmıştır.

Cezalandırılan esnaf

Dünkü beledî kontrol esnasında Eminönü kazası dahilinde 16, Üsküdar kazası dahilinde de 17 kişi cezalandırılmıştır.

HEM NALINA HEM MIHINA

Zayiat bahsi

Resmî harb tebliğleri arasındaki mübayenet ve farklar da, muharibler arasındaki zıddiyet kadar büyük olmakta devam ediyor. Sovyet ve Alman tebliğlerinde verilen zayiat rakamları arasındaki fark, İngiliz ve Alman tebliğlerinde eskidenberi görülegelen aykırılığı da geçti. Geçenlerde de bahsettiğim gibi, artık resmî tebliğleri ve onların verdikleri rakamları telif etmek mümkün değildir. İngilizlerle Almanlar, şimdilik yalnız «Atlantik meydan muharebesi» dediğimiz karşılıklı ticaret gemilerini denizin dibine gönderme harbinde hiç birbirini tutmaz rakamlar veriyorlar, diğer, hava muharebeleri zayiatı arasında da fark varsa da bu, bir kaç tayyare eksik veya fazla olmaktan ibaret kalıyor. Fakat batan gemilerin tonajı arasında iki tarafın iddiaları, Okyanuslar kadar büyüktür. Şu rakamlara bakınız:

	Almanlara göre	İngilizlere göre
Nisan	1,218,995	488,124
Mayıs	861,465	461,328

Fakat, Avrupanın şarkında, Sovyet Rusya topraklarında cereyan eden devler boğuşmasına aid rakamlar arasındaki farklar daha büyüktür. Tayyare, tank, top, esir ve zayiat rakamları, telif kabul etmez. Farklar arzederek herkesi şaşırtmaktadır. Radyo gazetesinin askerî muharrirleri bile, işin içinden çıkamamaktadırlar. Filvaki, bazan, çocukluğumuzda okuduğumuz Battal Gazi hikâyelerine benziyen şöyle mubalâğalar karşısında kalıyoruz: Düşmanın 131 tayyaresi düşürülmüştür; bizim hava kuvvetlerimiz hiç zayiat vermeden sağ ve salim üslerine dönmüşlerdir.

11 temmuz tarihli Alman resmî tebliği diyor ki, şark cephesinde şimdiye kadar aldığımız esirler 400,000 i geçmiştir. İğtinam veya tahrib ettiğimiz tanklar 7615, toplar 4423, tayyareler 6233 tanedir.

14 temmuz tarihli Sovyet resmî tebliği cevab veriyor: Almanların ölü ve yaralı olarak kayıbları en az bir milyonu bulmaktadır. Bizim ölü, yaralı ve kayıb olarak zayiatımız 250,000 kişiyi geçmemiştir. 2300 den fazla Alman tayyaresi imha ettik. Düşman 3000 den fazla zırhlı araba kaybetmiştir. Bizim zayiatımız ise 1900 tayyare ve 2200 zırhlı arabadır.

Bu, birbirine aykırı, birbirini tutmaz fakat korkunc listeler karşısında, hem dehşet, hem hayret içinde kalıyoruz. Hakikat ancak, harb bittikten sonra anlaşılacaktır. Harb tarihleri, hakikî zayiat liselerini yazdıkları zaman, bugün yapılan mubalâğaların derecesini öğreneceğiz. Fakat, kimbilir, daha ne kadar beklemek lâzım gelecek?

Mes'ud olacağını tahmin ettiğimiz o günlere intizaren, şimdi, herkes, ruhan mütemayil olduğu tarafın rakamlarına inanmaktadır. Vaziyeti daha bitaraf ve daha realist bir gözle tetkik edersek asıl meselenin, zayiat rakamları arasındaki farkta ve zayiatın azlığında, çokluğunda olmadığını görürüz. İşin ruhu muzaffer olmaktadır. Gerçi harbetmeden, zayiat vermeden muzaffer olmağı, bir halk tabirile beleşe konmağı düşünenler eksik olmamışsa da, harbetmeden, zayiat vermeden zafer kazanılamaz. İşin fenası, zayiat verip muzaffer olmak değil, aksidir; yani hem zayiat vermek, hem mağlûb olmaktır.

Şark cephesinde, şimdi, harbin nerelerde cereyan etmekte olduğuna dikkat ederseniz vaziyetin hangi tarafın lehinde inkişaf ettiğini açıkça görürsünüz. Zayiat tâli bir meseledir. Siz, kimin çok zayiat verdiğine değil; kim muzaffer oluyor; ona bakın!

Yeni ekmek çeşnisi

İstanbul Belediyesinden:

Yeni tip un halitasından yapılan ekmek çeşnisinin 15/7/941 tarihinden itibaren, rutubetinin yüzde kırk ve bir çuval undan da 103 aded ekmek imal edileceği ve ekmek narkının on iki kuruş.yirmi beş santim olduğu ilân olunur.

Küçük hikâye

Geçimsizlik

Mükerrem Kâmil Su

Sahire geceyarısına doğru eve döndü. Holde öfke ile dolaşan kocasını görmemezlikten gelerek doğru yatak odasına çıktı. Süleyman da bir çok şey yapmağa karar vermiş bir insan kuvvetile arkasından koştu. Bu manasız hareketlere artık tahammül edemiyeceğini ona kat'î bir dille anlatmak zamanı gelmişti. Karısının ayna karşısında saçlarını düzeltmekte olduğunu görünce çılgına döndü:

— Bu ne, bu da nesi? diye haykırmağa başladı.

Sahire gayet tabiî bir şeyden bahsediyormuş gibi:

— Nasıl bu renk yüzüme iyi gitmemiş mi? diye sordu, sonra:

— Bu öfke de niçin diye alay etti. Saçlarıma istediğim rengi ve şekli veremez miyim?

Süleyman bir şey söylemeden odadan çıktı. Sokak kapısı açılıp kapandı. Bu defa vaziyet nazikti. Belki de bir daha dönmemek üzere evi terketmiş bulunuyordu. Genc kadın bunu düşününce titredi. Saadetinin dağılan bir sis gibi hayatının üstünden çekilip gittiğini hissediyordu.

Ertesi gün odacı kocasından bir mektub getirdi. Mektubun asabî bir elle, gelişi güzel yazıldığı belli idi. Sahire bu satırları, sanki aralarında zehirli bir rüzgâr esiyormuş gibi, sararıp solarak okudu:

«Anlıyorum ki artık bir çatı altında barınmamıza imkân kalmadı Sahire. Bugüne kadar dişimi sıktım. Sebeb ve mahiyetlerini tahlil edemediğim bütün çılgınlıklarına geçici bir buhrandır diye tahammül ettim. Çünkü seni seviyordum. Seni kaybetmek korkusu hayatı bana zehir ediyordu. Fakat sen, sana olan aşkımla, sabrımla, uysallığımla oynamakta devam ettin. Bunun fena, tehlikeli bir oyun olduğunu düşünmek istemedin. Bir gün benim de isyan edebileceğimi, bu berbad hayata son verebileceğimi hesaba katmadın.

Sadece sevişerek değil; anlaşarak, yekdiğerinin içyüzünü imkân nispetinde öğrenerek birleşen bir kadınla bir erkek hayatında vukua gelmesi ihtimali olmıyan şeyler aramızdan geldi, geçti. Biz her bakımdan birbirimize uygunduk. Aşka olduğu kadar hayata da kıymet vermeği, asrın icablarına ayak uydurmağı biliyorduk. Sevincimizi olduğu gibi kederimizi de paylaşmağı, ufak tefek anlaşamamazlıkları anında yok etmeği beceriyorduk.

Saadetimizi yabancı gözlerden esirgemek ihtiyacını duyduğumuz dakikalar; sevgimizin derinliği içinde dünyayı unuttuğumuz geceler çok olmuştu. Fakat şimdi hepsi bitti, her şey değişti.

Ben ömrümün üç yılını en güzel hatıralar, en nadide tahassüsler ve heyecanlarlar dolduran o harikulâde kadının ûfulüne ölünciye kadar esef edeceğim. Lâkin bizi yekdiğerimize bağlayan her şeyin üstünden öldürücü bir rüzgâr geçti. Sendeki bu müthiş değişikliğin elbette bir sebebi olmak lâzımgelir. Belki de birleşik yolumuzu ayırmak için kasden bunları yaptın. İşte çekiliyorum. Dilediğin gibi hareket etmekte serbestsin. Teferrüat üzerinde avukatımla anlaşırsın. Allaha ısmarladık.»

Mahkeme aylarca devam etti. Şahidler dinlendi. Nihayet geçimsizlik yüzünden ayrılmalarına karar verildi. Sahire hayatının bu feci dakikasında doktoruna koştu. Gözyaşları içinde ihtiyar adama her şeyi anlatmağa çalıştı:

— Hiç bir şeyin farkına varmadı, diyordu. Onu kendimden uzaklaştırmak için ne yapmak lâzımsa hepsini yaptım. O eski büyük aşkı öldürmeğe muvaffak oldum. Artık benden nefret ediyor. Bu neticeyi elde etmek için bilseniz neler yaptım. Ne çılgınlıklarla karşısına çıktım onun... Nasıl maskara oldum. Nasıl!..

Doktor beyaz kirpiklerinin arasında ıslanan bakışlarla genc kadını süzüyor; ona bütün kalbi ile acıyordu. Epeyce evvel aydınlık bir yüzle kendisine gelen ve yumuşak bir sesle:

— Doktorcuğum, artık çocuğum olmalı. Bunu bilseniz o ne kadar istiyor. Beni muayene eder misiniz? Bakalım normal bir şekilde anne olabilir miyim? diye soran o tatlı, neşeli,mes'ud kadını tekrar görür gibi oluyordu. Ve sonra, beş on dakika içinde verdiği hükümden onu nasıl yaraladığını, teselli kabul etmez bir ıstıraba attığını düşündü.

Genc kadın anne olamıyacağını öğrenince müthiş bir yeise kapılmış; ağlamış, çırpınmış, tabiate, fenne, yaratılışına isyan etmişti. Buhran geçince de şiddetle ayağa kalkarak:

— Bunu kat'iyyen kocama söylemiyeceksiniz doktor, demişti. Ama dikkat ediniz, kat'iyyen, kat'iyyen bu müthiş hakikati öğrenmiyecek o...

Ve aylardan sonra onu karşısında ümidleri tükenmiş, kendisini hayata bağlayan bütün kuvvetlerini kaybetmiş olarak görüyordu. Genc kadının yeisi derindi. Ruhunda müthiş bir sarsıntı husule geldiği, varlığını dolmaz bir boşluğun kuşattığı muhakkatı.

O gözyaşları içinde anlatıyordu:

— Bilseniz ona neler yaptım. Neler çektirdim ona. Muntazam bir kadındım. Derbeder oldum. Daima şefkatle muamele ettiğim hizmetçileri önünde dövdüm. Sabahları ne bir kahvaltı buldu, ne de günlerce önüne bir tabak yemek kondu. Uykularını dağıtmak için tam daldığı sırada somyayı sarsarak yataktan çıkardım. Lâmbayı açarak saatlerce oturdum.

Elbiselerimi çarpan renkler ve kadını küçük düşüren süslerle acayibleştirdim. Tırnaklarımı onu çileden çıkaracak şekilde uzattım ve çiy renklerle boyadım. Akşamları evde bulunmuyordum. Geceyarılarına doğru geldiğim zaman bana bir şey soracak olsa «sana hesab vermeğe mecbur değilim!» diye hırçınlaşıyordum. Ev perişandı. Ben de öyle. Ve o çok bakımsız kalmıştı. Önce hayretle, sonra hafif sitemlerle ve daha sonra ufak tefek kavgalarla bu hareketlerimi önlemek istedi.

Ve işte bugün ayrıldık. Onu artık kaybettim doktor. Bunun ne demek olduğunu anlıyor musunuz? Kayıbımın büyüklüğünü kavrıyabiliyor musunuz?

Genc kadının ince vücudü hıçkırıklarla sarsılıyordu. Doktor buhranı bastıracak bir ilâc verdi. Sonra onun yumuşak ellerini avuclarının arasına alarak:

— Doğru yapmadığını söylersem şüphesiz bana da kızacaksın, diye konuştu. Ona hakikati bildirmeli idin. Yeryüzünde çocuksuz kalacak ilk erkek o mu olacaktı ki?..

Sahire:

— O kadar çocuk seviyordu ki! diye inledi. En çirkin, en sevimsiz, hatta pis çocukları bile sever, okşardı. Benim ana olamıyacağımı öğrenince şüphesiz kaderine razı olacaktı. Fakat onu da kendimle beraber mahkûm etmeğe hakkım var mı idi doktor? Hakkım olabilir mi idi ki?..

Doktor susuyordu. O devam etti:

— Ölünciye kadar karşısında suçlu suçlu duracak, eksikliğimi en acı bir şekilde ve daima hissedecektim. Buna nasıl katlanabilirdim? Bir kadın için bu ne müthiş felâket Yarabbim. Ben neyim? Niçin bu hayata gelmişim öyle ise?..

Doktor hayatından ümid kesilen bir hastaya bakar gibi esefle ve hüzünle ona bakıyordu. Sonra ayağa kalktı. Genc kadını omuzlarından kavradı. Gözlerinin içine bakarak bir çok şey söyledi. Şahid olduğu vak'alardan, bir doktor sıfatile karıştığı aile facialarından bahsetti. Bir çok örnekler gösterdi.

Bir aralık genc kadın uzak bir hayale gülümser gibi yavaşça:

— Hiç olmazsa o kurtuldu! diye içini çekti. Benden soğuduğu için er geç yeniden hayatını yapacak; hele günün birinde baba olunca beni tamamile unutacaktır. Siz ne derseniz deyiniz, ben vazifemi yaptığıma kaniim doktor.

İhtiyar adam müphem bir şekilde başını salladı. Sevdiği adamı serbest bırakmak için ölçüsüz fedakârlıklara girişen kadını gene hüzünle süzdü ve «henüz çok gencdir. Günün birinde o da tesellisini bulacak ve hayatını yeniden yapacaktır.» diye düşündü...